

ՄԻՔԱՅԷԼ Յ. ԲԱՐՅԻԿԵԱՆ

ՀՆԼԼԷՆ ԾԱՂԿԱՔԱՂ

ԹԵՍԷՈՍ
ՀԵՐՈՍ ԻՇԽԱՆԸ

==

891.99

Բ-34

ՕՏԻՏ ԷՓԻՄԵՐԻԺՈՏ "ԱՄՐՈՏՆ.

1936

ԱԹԷՆՔ

01 JAN 2009

8 DEC 2011

ՄԻՔԱՅԷԼ Յ. ԲԱՐԹԻԿԵԱՆ

891.99 պ

F-34 ՀԵԼԼԵՆ ԾԱՂԿԱՔԱՂ

ԹԵՍԷՈՍ
ՀԵՐՈՍ ԻՇԽԱՆԸ

ΕΝΔΟΣΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ "ΑΜΠΟΤΣ.,

1936

ԱԹԷՆԲ

23811

8991-56

8991-56

47

ԹԵՍԷՈՍ ՀԵՐՈՍ ԻՇԽԱՆԸ

Մանկութիւնը

Աթէնքի թագաւորը եգէոս երկու անգամ ամուսնացած ու երկու քէն ալ զաւակ չէր ունեցած: Ուստի, Դելփիք երթալով պատգամ հարցուց, Ապոլլոնի տաճարէն: Տրուած պատասխանը մի քիչ տարտամ ըլլալուն, իբր իմաստուն մարդ, Տրիգլէնայի թագաւորը Պիտթէոսի մօտ գնաց, բացատրուելու համար: Հոս հանդիպելով Պիտթէոսի զեղանի աղջիկը Նիթրային, սիրեց ու հետը ամուսնացաւ: Նիթրա կը յղի մնաց, եգէոս Աթէնք վերադարձաւ:

Եգէոս, իր մեկնումէն առաջ, կինը հետը առաւ ու անտառը երթալով խոշոր քարի մը տակ թաղեց իր սուրն ու սանգալները: Պատուիրեց որ մանչ զաւակ մը ծնելուն, պէտք եղած մը տաւոր եւ մարմնաւոր կրթութիւնը տրուի: Եւ

երբ կարող ըլլայ վերցնել քարը, թող առնէ ու հագնի սանդալները, մէջքին կապէ սուրը եւ այն ատեն միայն գայ իր մօտ, տիրանալու հասարակական գիւղերը:

Յգուցեալ շրջանը լրանալուն, Եթրա մանչ զաւակ մը ծնաւ՝ որ Թեհէոս կոչուեցաւ: Պէտք եղած հոգն ու խնամքը տրուեցաւ մանուկին եւ ուղղակի իր մեծ հօրը իմաստուն դատարարակոթիւնովը, օրէ օր զարգացաւ եւ զօրացաւ, մըտաւորապէս ու մարմնապէս: Պատանի Թեհէոս հազիւ հասնէ սկսաւ հետաքրքրուիլ եւ փնտռել իր աշխարհը: Եթրան բացատրեց թէ հայրը Աթէնքի արքան է եւ զիւրին չէ թագաւորի մը համար, այնքան ալ զբաղուիլ ընտանեկան հարցերով, երբ անդին ունէր մեծ ընտանիքի մը հոգերը:

Թեհէոս երբ տասնըվեց տարու եղաւ, մայրը զայն տարաւ Դիլփիքի տաճարը եւ Ապոլոնի բազինին նուիրեց անոր առաջին խոսքովը: Պատանին օրէ օր կը զօրանար եւ իր մէջ կ'աճէր հայրը տեսնելու փափաքը:

Օր մը Եթրան առաւ Թեհէոսը ու անտառ տարաւ: Հող, գետինը պատկող խոշոր քարի մը առջեւ կանգ առնելով, ակնածալից եւ լուրջ ձեւով մը ըսաւ. —

— Թեհէոս, զաւակս, կը տեսնե՞ս սա քարը: Դուն պէտք է այնքան զօրանաս որ կարող ըլլաս վերցնել ու մէկ կողմ նետել զայն եւ ես

ալ վստահութիւնը ունենամ թէ առանց վտանգի պիտի կրնաս Աթէնք երթալ եւ հայրիկիդ ներկայանալ: Մինչ այդ, աշխատէ՛ զօրանալ եւ քարը վերցնելով ցուցնել ինձի, տակը պահուածները, որպէսզի ես ալ թոյլատրեմ որ երթաս:

Թեհէոսի մէջ, այս անգամ, հետաքրքրութիւնը արթնցաւ թէ արդեօք ի՞նչ պահուած էր քարին տակ: Ամէն օր կ'երթար ու կր փորձէր վերցնել քարը: Անցան ամիսներ, անցան տարիներ ու վարդ աշտերով, գանգուր մազերով պատանին, տակաւին կը շարունակէր իր փորձերը: Ժամանակի ընթացքին, կարծես քարն ալ օրէ օր կը թաղուէր հողին մէջ ու շուրջը մասնունք կը կապէր:

Երիտասարդ Թեհէոսը

Մինչ այդ Թեհէոսն ալ կը զօրանար եւ կը յուսար թէ մօտ էր այն հրանելի օրը, երբ պիտի կարողանար մէկ կողմ նետել քարը, քանի որ օր մը վաղեց մօրը քով եւ ուրախութեամբ յայտնեց թէ կարողացած էր շարժել ու շուրջի հողերը ձեղքուած էին: Ու Եթրա, անգամ մըն ալ սկսաւ հառաչանքով պատմել եւ կենդանի գծերով ներկայացնել Եդէոսի արքայական փառքն ու պատիւը եւ մաղթեց որ Թեհէոս հօրը արժանի զաւակը դառնայ:

Թեհէոս, հպարտութեամբ լիցուած եւ ան-

պայման Աթէնք երթալ ու հօրը ներկայանալու ցանկութիւնովը, կը շարունակէր իր փորձերը ու գերմարդկային ճիգ կընէր քարը վերցնելու: Օր մը, մայր ու տղայ, դարձեալ գացին անտառ ու քարին վրայ նստած երբ կը խօսակցէին, Թեաէոս ինքնավստահութիւնով մը, խնդրեց իր մօրմէն որ ելլէ տեղէն, «րովհետեւ այդ օր նա խաղցացումը կ'ունենար թէ քարը պիտի վերցընէր: Եթրան ելաւ քարին վրայէն: Թեաէոս մօտեցաւ ու իր ջղուտ ձեռքերովը ամուր մը կառչելով քարին, սկսաւ վեր քաշել: Կարծես կենդանի հակառակորդի մը հետ կը մենամարտէր: Քրտինքները կը վազէին ճակտէն: Ակռանները սեղմած, իր գերագոյնը կընէր, յաղթելու համար սեւ ու հողածածկ քարին:

Եթրան, մօր մը հպարտութիւնը արտայայտող գէմքով մը, նոյն ատեն այնքան ալ վստահ չըլլալով թէ Թեաէոս պիտի կարողանար վերցնել քարը, կասկածի տխրութեան մը վազանցիկ խոփոռութիւնովը կը հետեւէր զաւկին մաքառումներուն: Բայց, թերահաւատ աչքերով տեսաւ որ քարին մէկ ծայրը դուրս ելաւ հողէն: Հրճուանքէն սկսաւ փղձկիլ ու շնչահատ անհամբերութեան նշաններ ցուցնել: Իսկ Թեաէոս, աւելի սիրտ առած, քարին աստիճանական բարձրացումէն, երբեմն երբեմն քոփտի ակնարկներ կը նետէր մօրը, կարծես ըսել ու-

զերիվ թէ ահաւասիկ կը վերցնէ:

Հսկայ ժայռը վերցուած էր: Շուրջի խոտերն ու մամուռները արմատախիլ եղած, քարը տապալուած էր մէկ կողմ: Ու Թեաէոս վեր կանգնեցաւ, երկար շունչ մ'առաւ եւ յաղթանակի ուրախութեան ժպիտովը նետուեցաւ մօրը գիրկը: Մայրը՝ որ իր կարգին կ'արտասուէր, զգացած հրճուանքէն ու հպարտութենէն, զորովանօք համբուրեց զաւակը ու ըսաւ.—

— Այո՛ զաւակս, ա՛լ ատենն է որ երթաս ու ներկայանաս թագաւոր հայրիկիդ, տիրանալով այս քարըն տալ քեզի համար պահուած դանձին:

Թեաէոս ծոելով տեսաւ որ քարին տակ մարմարէ ուրիշ տախտակ մը կար: Վերցուց այդ քարն ալ եւ հող, մարմարէ սնտուկի մը մէջ պահուած գտաւ ոսկեճամուկ սուր մը եւ զոյգ մը սանդալներ:

— Հայրիկի՛դ սուրն է այդ եւ անոյ՝ ոտնամաններն են ատոնք ալ, զաւա՛կս, հիմա արժանի ես զանոնք կրելու եւ հետեւելու հայրիկիդ հետքերուն, ըսաւ Եթրա:

Երբ մեծ հայրը Պիտթէոս իմացաւ այս ուրախաբեր լուրը, իր քովը կանչեց Թեաէոսը եւ պատուիրեց որ ծովու ձամբով երթայ, որովհետեւ ցամաքի ձամբուն վրայ աւաղակներ, չաւրագործներ եւ հրէշներ պակաս չէին: Զամբա-

ներն ալ անկանոն ըլլալուն, վտանգներ բազմաթիւ էին: Թեսէոս երբ իմացաւ այդ բոլորը, կարծես իր մէջ մասնաւոր փափաք մը արթնցաւ անպայման ցամաքի ճամբով երթալու: Կ'ուզէր գողերու և աւազակներու հանգիպել, որպէսզի անոնց հետ կռուէր և փորձէր իր ոյժն ու քաջութիւնը:

Ճամբու համար անհրաժեշտ պատրաստութիւնները լրացնելէ յետոյ, Թեսէոս համբուրեց մեծհօրը ձեռքը, երախտագիտական շնորհակալութիւն յայտնեց անոր տարած աշխատանքին, տուած կրթութեան ու հոգածոտ եւ իմաստուն դաստիարակութեանը համար: Գրկեց իր մայրը, համբուրուեցան գորովանօք ու «մտաք բարեալ» ըսելով մեկնեցաւ, ոսկերուն սուրը ձեռքովը խաղալով և հօրը սանդալները ոտքին՝ անուկան ու հպարտ քալուածքով մը:

Թեսէոսի արկածները

Հիներու կողմէ երկրորդ Հերակլէս անուանուած Թեսէոս, զէպի Աթէնք իր ճամբան այսպէս սկսաւ: Մեծհայրը Պիտթէոսին գուշակածին պէս, հազիւ թէ Տրեզնայէն քիչ մը հեռացած էր, Եպիրդաւրոսի չրջանին, իր զէմը ելաւ Հեփեստոսի որդին և ձոկանաւոր կոչուած Պերիփեաէն: Այս հսկան, խոշոր ձոկանով մը կը յարձակէր անցնող դարձողի վրայ և իր չվրիպող

հուճկու հարուածներովը զիտապաստ կը ձգէր բոլորը:

Թեսէոս սկսաւ մաքառիլ այս հսկային հետ ու ժամանակ չձգելով որ Պերիփեաէն նորոգէ իր վրիպած հարուածը, քաջ երիտասարդը իր սուրը մխեց անոր կողին ու պետին տապալեց, անկենդան: Մօտենալով առաւ անոր ձոկանը՝ որ յառաջիկային իր զէնքն ու յաղթանակին յայտարար նշանը հանդիսացաւ:

Յառաջ անալով՝ Թեսէոս երբ Կորնթոսի պարանոցը հասաւ, հանդիպեցաւ շարագործ եւ Մալրիակոս կոչուած Սինիսի: Այս անողորմ հըրէշը սովորութիւն ունէր ճամբորդի մը մօտենալը տեսնելուն, մեծ մայրիի ծառի մը զազաթէն բռնել քաշել, մինչեւ ու ծոփ ու գետին գպչի: Այն ատեն, առանց որեւէ կասկածի տեղի տալու, կը կանչէր անցորդը եւ կը խնդրէր որ օգնէ իրեն: Երբ բարեմիտ ճամբորդը կը բռնէր ծառը, ինք յանկարծ կը ձգէր ու խեղճ մարդը, մայրիին շտկուելովը, բռնած ձիւղովը միասին, ուժգին վեր կը նետուէր ու լեռան ժայռերուն բաղխելով կը ջախջախուէր:

Թեսէոս իմացած ըլլալով Սինիսի ռազմավարութիւնը, շատ վարպետ խաղով մը, ինք խուսափեցաւ եւ իր փորած հորին մէջ ձգեց այս անգութ հրէշը՝ որ ահագին մարմնովը բաղխեցաւ ժայռերուն ու սատկեցաւ:

Մեկնելով այդ տեղէն, քիչ հեռուն քա-
պաննեց կրոմմիւշի կինճը և իրը մօտեցաւ Մե-
գարս, նեղ անցքի մը վրայ՝ որուն մէկ կողմը
սեպ ժայռ, իսկ միւս կողմն ալ խոր ծով էր,
Ակիրոֆն անուն աւաղակի մը հանդիպեցաւ: Այս
չարագործը, միակ և կրճածեւ անցքին վրայ
նստած, եկողը կը կողոպտէր և յետոյ կը հրրա-
մայէր որ ծունկի գայ ու իր ոտքերը լուայ: Երբ
ճամբորդը կ'սկսէր կատարել պարտադրուած
գործը, Ակիրոֆն յանկարծ կը մերցնէր ոտքը ու
կից մը տալով ծովը կը ձգէր խեղճ մարդը:

Թեսէոս երբ հասաւ այս վտանգաւոր վայրը,
փոխանակ ենթարկուելու աւաղակի հրամաննե-
րուն, սուրը քաշեց ու յարձակեցաւ: Ակիրոֆն,
երբ տեսաւ քաջ երիտասարդին վճռականութիւ-
նը, անմիջապէս սկսաւ աղաչել ու պաղատիլ որ
խնայէ իրեն և թոյլ տուաւ որ ազատօրէն անցնի
երթայ: Այս բանը սակայն, չբաւարարեց Թեսէ-
ոսը ու բռնա թէ սուրը պիտի չդնէ պատեանը,
թէ որ Ակիրոֆն, իր կարգին, իր պահանջածը
չընէ իրեն: Աւաղակը այնքան սարսափած էր,
որ չհամարձակեցաւ մերժել ու զողզալով ծուն-
կի եկաւ և սկսաւ Թեսէոսի ոտքերը լուալ: Յար-
մար մէկ վայրկենին, Թեսէոս ուժգին կից մը
տուաւ ու գահավէժէն վար ձգեց Ակիրոֆնը: Այս-
պէս մաքրուեցաւ ճամբան և անցորդները ազա-
տօցան այս հրէշին գաղանային գուարճութենէն:

Այդ օրերուն ելեւախ կը մնար կէրկիրոֆն
տնուն մէկը՝ որ իւրաքանչիւր անցնող օտարա-
կան կը պարտաւորէր հետը ըմբշամարտելու և
կ'սպաննէր բոլոր պարտուողները: Թեսէոս գո-
տեմարտելով, յաղթեց և սպաննեց այս պա-
տուհասն ալ: Բաւական յոռաջացած էր, այս
անգամ ալ հանդիպեցաւ Պոլիպեմոֆն կամ Դա-
մաստէս կոչուած, Պրոկրուստէս (Չկսող) մակա-
նուանեալ հսկայի մը: Այս չարագործն ալ զու-
արճանալու տարօրինակ ձեւ մը ունէր: Ճամ-
բորդները կը հրաւիրէր իր տունը և հիւրա-
սիրել կը ձեւացնէր: Մենեակի մը մէջ ունէր եր-
կու մահճակալներ՝ մին շատ երկայն, իսկ միւսը
չափ կարճ: Եթէ ճամբորդը կարճահասակ մէկը
ըլլար, կը պատկեցնէր երկայն անկողինը, կը
քռնէր ու կը քաշէր երկնցնելու ու անկողինին
հասակին հաւասարեցնելու համար, մինչեւ որ
մարդուն սրունքները զուրս կ'ելլէին իրենց
յօդերէն ու կը մեռնէր չարաբուելով: Միւս կող-
մէ, եթէ ճամբորդը երկայնահասակ մէկը ըլլար,
կը պատկեցնէր կարճ անկողինը ու սրունքին
զուրս մնացած մասերը կը կտրէր: Թեսէոս
սակայն անակնկալի բերելով Պրոկրուստէսը, ի'ր
իսկ անկողիններուն վրայ ենթարկեց նոյն մա-
հառիթ փորձերուն և այսպէս վերջ տուաւ այս
հրէշին չարաղէտ գոյութեանը:

Երբ Կեփիսոսը ափը հասաւ, Թեոֆոս դիմեց Փիտալեաններու եւ ճամբու վրայ իր կատարած արիւնհեղու թիւններուն համար պէտք եղած քաւութիւնն ու թողութիւնը ստանալէ վերջ, շարունակեց ճամբան ու հասաւ Աթէնք: Ինք ժողովուրդին օտար, ժողովուրդը՝ իրեն, բայց իմացաւ թէ Եգէոս այդ օրերուն ամուսնացած էր Մեդէա անուն կախարդի մը հետ: Այս լուրը շատ գէշ ազդեց վրան եւ սակայն կուզէր ամէն գրեթե ներկայանալ հօրը: Արքունիք հասնելով, պալատի պահակներուն յայտնեց թէ ինք որդին է թագաւորին եւ կուզէ քովը երթալ: Լսողները սկսան խնդալ եւ հեգնել, խորհել վրէժն առնելու արքայի մը հետ է գործերնին: Եւ սկսաւ հետաքրքիրներու բազմութիւն մը հաւաքուիլ շուրջերնին:

Լուրը հասաւ նաեւ պալատէն ներս: Թագուհի Մեդէա երբ իմացաւ, գէշ նախազգացում մը ունեցաւ: Չար մտածումներ սկսան շրջանը ներս մտքին մէջ, ու հրամայեց որ քովը բերին երիտասարդը: Թեոֆոսի առաջին իսկ երեւոյթը ոչ մէկ կասկած չգրեց, Եգէոսի հօրազատ զաւակը ըլլալուն: Եւ սակայն Մեդէայի գործին չէր դարձաւ բարեմտօրէն վարուիլ: Ինք երկու զաւակներն ունէր եւ կուզէր որ անոնք յաջորդէին Եգէոսին եւ տիրանային Աթէնքի գահուն: Ան-

գամ մըն ալ վերէն վար չափեց Թեոֆոսը, տեսաւ մէջքին կապուած սուրը եւ երիտասարդը չուրսը ձգած, կեղծ ալլալումով ու վրդովուած ձեւով մը շտապեց թագաւորին մօտ եւ ըսաւ. —

— Վեհափառութիւն, մէջքը սուրով երիտասարդ մը եկած է եւ քեզ տեսնել կուզէ: Շիտակը կանկածելի մէկն է եւ վախճամ լաւ նպատակ մը չունի:

— Ի՞նչ ընելու է:

— Ես անոր գտնը կուտամ եւ ուրանգէն գալը չի կրնար գիտնալ: Միայն թէ արածնէ որ ներկայու թեանդ գոյ այս չարամիտ զաւակիրը, հետը վարուէ խիստ ազնուութեամբ եւ հրաւիրէ գաւաթ մը գինի խմել: Ես գաւաթին մէջ զեղ կը դնեմ ու խմելուն՝ իսկոյն մաքէն կը հանէ որեւէ չար նպատակ:

Թագաւորը, իր հարկէ հասկցաւ թէ Մեդէան թունաւորել կուզէր երիտասարդը եւ սակայն ատկէ պակաս պէտք չէր ըլլար պատիժը մէկու մը՝ որ զաւակը նիւթէր իր կեանքին դէմ: Ուստի համամտութեան ձեւով զուրկ խոնարհեցուց, իսկ թագուհին գոհունակ ժպիտ մը դէմքին, անմիջապէս պատրաստեց գինին ու գաւաթով մը դրաւ թագաւորին քովը: Ներս հրաւիրուեցաւ Թեոֆոս:

Երիտասարդը երբ մտաւ թագաւորի ներկայութեանը, սկսաւ սիրտը զարնել ու ժգին:

Սպիտակահեր Եգէոս, բաղմամբ ուկեղէն գահուն վրայ, գլուխը դրած՝ ակնախտիկ թագ, ձեռքը մականը, կը պարզէր վեհապառու թիւն մը: Սակայն Թեաէոսի համար այնքան ալ կարեւորութիւն չունէին այդ բոլորը եւ վայրկեանէ վայրկեան կ'սպասէր որ Եգէոս պիտի ձանձնար զինք եւ իր արքայ հօր թեւերուն մէջ պիտի նետուէր: Հետզհետէ մօտեցաւ գահուն եւ ուզեց ինք խօսիլ բաներ մը, բայց ուրախութենէն այնքան ելած էր սիրտը՝ որ բառերը կոկորդը կը մնային: Կեղծ երիտասարդը չփոթեցաւ: Կարծես լեզուն ալ կարկամեցաւ եւ սկսաւ քրտինք թափել:

Վարագոյրին ետեւէն ուշի ուշով հետեւող Մեղէա, կամացուկ մը թագաւորին ուշադրութեան յանձնեց երիտասարդին շուարած վիճակը եւ ըսաւ. —

— Կը տեսնէ՞ք, վեհապառ, ինչքան չուարած է: Դաւաճանութեանը գիտակցութիւնը զինք կը զողացնէ եւ խօսելու իսկ կարողութիւն չունենար: Հերիք է, տուր գաւաթը, թող խմէ եւ հասկնայ թէ ինտոր կըլլայ թագաւորի մը կեանքին զէմ գաւեր նիւթել:

Եգէոս, սակայն, տեսակ մը մտայուզութեան մատնուած էր: Սրտին մէջ բան մը կ'զգար՝ իր գահուն առջեւ կանգնող երիտասարդին հանդէպ: Անոր արտաքինը, խարտեաշ մաղիքը, կարմըրուկ այտերը, կարիճ կեցուածքը, ըզ-

զեստն ու ձեւերը կարծես ծանօթ ըլլային իրեն: Իր մէջէն անծանօթ հոսանք մը կը վազէր դէպի երիտասարդը եւ ձեռքը չէր կրնար երկարել մահառօր զաւաթին: Մեղէան կռահեց թագաւորին հոգեկան շփոթութիւնը եւ վախնալով որ տեղի կուտայ, չարամիտ վնակը կրկին փսփսաց Եգէոսի ականջին, որպէսզի ժամ առաջ մաքրէ դաւաղիր երիտասարդին հաշիւը: Ասոր վրայ, թագաւորը խօսքը ուղղելով Թեաէոսին, զըժկամաւ կ'ըսեմք մը՝ ըսաւ. —

— Ո՛վ երիտասարդ, բարի՛ս ես եկեր: Քուհերոսական կեցուածքդ եւ քաջակորով դէմքդ մեծ համակրութիւն մը ստեղծեց մէջս: Հպարտ եմ քեզի պէս մէկը ներկայութեանս ընդունելու համար: Հրամմէ՛, խմէ սա անուշ գինին՝ զոր միայն արժանաւորներու հրամցնելու սովորութիւնը ունիմ: Եւ այս ըսելով, վերցուց գաւաթը որ երիտասարդին տայ: Սակայն, գուցէ արեւանքը կապն էր որ չէր թողուր, գուցէ եւ փորձառու եւ ժողովուրդի մը հայրը ըլլալու իր հանգամանքը, խնայել կ'ուզէր նման զեղեցիկ երիտասարդի մը, որ սկսաւ զոգալ թագաւորին ձեռքը:

Մեղէան գարձեալ նշմարեց Եգէոսի երկընտրանքը ու անգամ մըն ալ եւ աւելի պահանջկոտ ձեռով մը փսփսաց վարագոյրին ետեւէն՝

— Տակաւին կը կասկածի՞ք սա դաւաղիւրին

չար մտադրութեանը: Հապա՞ սա մէջքին կա-
պած սուրը, ինչի՞ համար է: Ով գիտէ ինչքա՛ն
սուր է: Տո՛ւ՛ր, անմի՛ջապէս տուր գաւաթը՝ որ
խմէ:

Այս խօսքը ուշադրութիւնը արթնցուց թա-
գաւորին և աչքերը յառած սկսաւ դիտել թեսէ-
ոսի մէջքին կապուած սուրը: Ծանօթ կ'երեւար
իրեն: Իսկոյն ոտքի ելաւ ու գաւաթը երիտա-
սարդին երկնցնելու համար երբ աւելի մօտեցաւ,
ճանչցաւ սուրը ու գոչեց՝

— Ուրկէ՞ աօիր այդ սուրը:

— Հօ՛րս սուրն է: Ասոնք ալ իր սանդալ-
ներն են: Ամիս մ'առաջ կարող եղայ վերցնել
քարը և տակէն հանելով տիրանալ, ինծի համար
թաղուած այդ իրերուն: Մայրս պատմեց ամ-
բողջ պատուէրն ու յանձնարարութիւնը և ահա
հագած եկայ հայրս գտնելու:

Յանկարծ փզկեցաւ ալիհեր թագաւորը:
Չեռքէն ինկաւ թունալից գաւաթը ու նետուե-
լով թեսէոսի վզին, «գաւա՛կս, անուշի՛կ զա-
ւակս, ես քու հա՛յրդ եմ, բարի՛ ես հիեր», ը-
սելէն սկսաւ համբուրել:

Մեղէան երբ ըմբոնեց թէ ձախողած էր իր
գաւադրութիւնը, թեսէոսը ճանչցուած, հետե-
ւաբար իր ծրագիրը երեւան ելած, իսկոյն գա-
ւակներովը միասին, նստաւ իր կախարդական
վիշապաձիգ կառքին վրայ ու փախաւ՝ Մեղիա

կոչուած երկիրը: Օձերուն ֆշչիւնը ուշադրու-
գրաւեց թագաւորին՝ որ գլուխը պատուհանէն
զուրս հանելով երբ տեսաւ ոճրածին վհուկին
փախուստը, ինք և իր ժողովուրդը գոհ մնացին
պատուհասէ մը ազատած ըլլալնուն համար:

Այժմ, իշխան թեսէոս, արքայ հօրը աչքին
լոյսը դարձած էր: Ծեր թագաւորը՝ իր քովը
նստեցուցած, շարունակ լսել կուգէր իր գաւա-
կը՝ որ ծայրէ ծայր կր պատմէր սիրելի մօրը
խօսքերը, իր մանկութիւնը, պատանեկութիւնը
և քարը վեցցնելու համար իր կատարած երկար
փորձերն ու ճիգերը:

Սակայն թեսէոս վարժուած չէր ծոյլ նըս-
տելու և կը փափաքէր հերոսական արարքներով
փառաւորուիլ: Ուստի, հաղիւ մէկ քանի օր
վերջ, երբ Մարաթոնի մէջ ժուռ կուգար, խու-
ճապ մը առաջ եկաւ և տեսաւ որ կատղած ցուլ
մը աջ ու ձախ յարձակելով ահագին վնասներ կը
հասցնէր: Անմիջապէս խոյացաւ, յափշտակեց
կոշիւներէն ու չղթայեց: Ժողովուրդը երբ տե-
սաւ այս բանը, հիացաւ երիտասարդին քաջու-
թեանը և ուժին վրայ, իսկ թագաւորն ալ հը-
պարտ էր նման զաւակ մը ունենալուն համար:

Շարաթ մը, տասն օր հաղիւ անցած էր, Աթէնք հասնելէն, առտուն կանուխ անկողնին մէջ, Թեսէոսի ականջը հասան՝ ողբազին ձայներ: Կարծես սմբողջ քաղաքը կուլար: Պալատին մէջ ջէն կը լսուէին՝ հառաչանքի, ցաւի ու լացի ձայներ: Չեր կրնար հասկնալ թէ ի՛նչ էր պատահած, բայց արտակարգ բանի մը յայտարար նշանները ըլլալ կը թուէին: Ուտի, իսկոյն ելաւ, չուտով հագուեցաւ ու հօրը մօտ երթալով, հարցուց թէ ի՞նչ էր պատահած, որ ամէն կողմէն լացի ու կոծի ձայներ կը լսուէին:

Թագաւորը երկար թասեց ու սպիտակ մօրուքը մէկ ձեռքը, միւսն ալ Թեսէոսի ուսին դրած, պատմեց թէ ատենօք պատերազմ մը եղած էր կրետացիներու և աթենացիներու միջև: Յաղթուած էին աթենացիները և իբր պատեւրազմական տուրք, իրենց պարտադրուած էր՝ ամէն տարի եօթը երիտասարդներ և նոյնքան ալ օրիորդներ յանձնել, որպէսզի տանին ու Մինոտաւրոսին կեր ձգեն: Այս երրորդ տարին էր եւ Մինովս թագաւորին մարդիկը եկած էին՝ տարեկան հարկը տանելու: «Վաղը քուէ պիտի ձգենք ու որոնց որ հանդիպի, պիտի յանձնուին, Կրետէ երթալու համար», յարեց թագաւորը ու կարծես ուշաթափ, գլուխը ինկաւ կրծքին վրայ:

Թեսէոսին մէջ ընդվզում մը յառաջացաւ, այս նուաստացուցիչ և ստրկական տուգանքին հանդէպ ու չկրնալով աւելի երկար մտիկ ընել հօրը պատմածները, հարցուց՝

— Ո՞վ է այդ Մինոտաւրոս կոչածդ, ի՞նչ տեսակ բռն մըն է:

— Օ՛հ, սոսկալի՛ հրէշ մըն է: Վիթխարի և ահարկու անասուն մըն է, ցուլի նմանող: Կըրեռէի թագաւորը Մինովս, մասնաւոր բընակարան մը կառուցած է անոր համար: Այնքա՛ն ընդարձակ է և ծուռ ու մուռ ճամբաներով՝ որ Լաբիրինթոս կոչած են զայն: Հող անգամ մը մտնողը, անկարելի է որ գտնէ ճամբան և դուրս ելլէ: Այսպէս, կ'ենթարկուի Մինոտաւրոսի յարձակումին ու կեր կը դառնայ անոր անիծեալ ստամոքսին: Իւրաքանչիւր ծնողք կը վախնայ որ քուէն իր զաւկին կ'իյնայ: Ասոր համար է որ ամէն կողմէ լացի ձայներ կը լսուին:

Ա՛լ չկրցաւ համբերել, Թեսէոս, ու սիրուն գլուխը վեր ցցած, ձեռքը՝ սուրին կոթին, հաստաւ ու վճռական ձայնով մը ըսաւ՝

— Հայրի՛կ, աթենացիները այս տարի թող վեց երիտասարդի միայն քուէ ձգեն, ես պիտի ըլլամ եօթներորդը և Մինոտաւրոսը լափէ զիս, եթէ կարող է:

— Չէ՛, տղա՛ս, դուն գաղափար չունիս թէ ի՛նչ է Լաբիրինթոսը: Դեղալոս անուն համ-

բաւաւոր ճարտարադէտ մը չինած է այդ և նոյնիսկ ինքը և իր որդին իկարոս, ճամբան կորսնցնելով, չեն կրցած զուրա գալ:

Դեղալոս եւ իկարոս

Այսպէս բանտարկուած հայր ու տղայ, բաւական տտեն մնալէ յետոյ, օր մը, Դեղալոս, խելք մը յղացաւ: Այդ բանտէն ազատուելու միակ միջոցը, թեւեր ունենալ ու թռչիլն էր: Ուստի, գործի սկսելով, քով քովի բերաւ ամբացուց փայտի կտորներ ու վրան ալ ծածկեց՝ մեղրամոմով փակցուած փետուրներով: Զոյգ մը թեւեր իրեն համար, զոյգ մըն ալ զաւկին համար պատրաստելէ վերջ, տեղաւորեց ուսերուն վրայ, կապեց ամուր մը ու խրատեց իկարոսը՝

— Տղա՛ս, ուշադրութիւն ըրէ՛, շատ մի՛ բարձրանար օդին մէջ: Թէ որ արեւուն մօտենաս, գիտցի՛ր որ թեւերուդ մոմերը կը հալին ու վար կ'իյնաս: Շատ վարէն ալ մի՛ թռչիր, որպէսզի չզարնուիս ծառերուն, իսկ ծովէն անցնելու առան ալ, ջուրերը չթրջեն ու ծանրանալով չ'իյնաս ու խեղդուիս:

Այսպէս պատուիրելէն յետոյ, Դեղալոս բըռնեց վեր նետեց իկարոսը, ըսելով թէ ինքն ալ չուտով կը հասնի: Թեւ առած պատանին, թըռչունի նման սկսաւ սաւառնիլ ու անմիջապէս հեռացաւ բանտի սահմաններէն անդին: Շատ

չանցած, իրեն հասաւ և հայրը: Անգամ մըն ալ կրկնեց իր պատուէրները եւ զգուշացուց ո'չ շատ բարձրէն, ոչ ալ շատ ցածէն թռչիլ: Յայտնեց նաեւ թէ օդին մէջ իրեն օգնելու հնարաւորութիւնը չունի այլեւս, ու անոր համեմատ չարմի:

Երբ ցամաքին վերէն կը թռչէին, վարի ժողովուրդը զարմանքով կը դիտէր այս անսովոր երևոյթը: Ոչ ոք կրնար մտքէն անցնել թէ Լաբիւրինթոսի բանտարկեալները կրնային ըլլալ թռչողները: Իւրաքանչիւրը մէյմէկ տեսակ մեկնութիւն կուտար, մինչև որ աչքի տեսողութեւնէն հեռացան՝ Դեղալոս եւ իկարոս: Այժմ ծովուն վերեւն էին: Կապոյտ ջուրը կը տարածուէր իրենց ներքեւ: Ծրագրած էին ծովուն անդին կողմը անցնիլ եւ ազատիլ Մինովսի բըռնակալութիւնէն:

Մինչև հոս հօրը հրահանգներուն հետեւած էր իկարոս, եւ սակայն, երիտասարդական արկածախնդրական ոգին իր մէջ եփ եկաւ ու փառասիրութիւնը ունեցաւ՝ վերերը սաւառնելու: Այնքան հաճելի կը թուէր թռչիլը՝ որ այժմ փառքեցաւ զանազան փորձեր ալ ընել: Երբեմն արագօրէն թափահարեց թեւերը ու բարձրերը ելաւ: Հոգ ձգեց ընթացիւքը եւ օդին մէջ տարածուած, խաղաղ ու հանդարտ վայելեց՝ փչող մեղմիկ զեփիւրը: Վայելքի ու երանութեան այս պահերուն, մոռցաւ հօրը խրատը եւ հետզհետեւ

հասաւ բարձրերը, մինչև որ արեւուն շեշտակի ճառագայթները սկսան իյնալ իր կոնակն ու թեւերուն վրայ: Ախորժուի էր ջերմիկ արեւը, բայց հեղհեղ փափկացան մոմերը ու սկսան հալիլ: Փետուրները փրթան՝ հատիկ հատիկ եւ ինկան, այնպէս որ կարճ տառնէն մերկացած էին թեւերը: Իկարոս չէր կրնար այլևս ինքզինքը պահել բարձրերը: Աստիճանաբար կ'իյնար: Վար իյնալու եւ խելդուելու սարսափը պատեց մարմինը: Յիշեց հօրը պատուէրները եւ սակայն ուշ էր: Փետուր չէր մնացած վրան: Իր վայրէջքը հեղհեղ աստկացաւ եւ ահաւոր անկում մը ունեցաւ: Յանկարծ ծովը ալեկոծեցաւ, փրփուրներ պատեցին մարմինը: Գիշ յետոյ ալիքները՝ մօտակայ կղզիի մը վրայ նետեցին խելդուած Իկարոսի դիակը եւ իր անունովը, ինկած ծովը կոչուեցաւ՝ Իկարեան, իսկ կղզին ալ՝ Իկարիա: Հոս ջրանուշներն ու ծովանուշները, երկար ողբացին իր վրայ, մինչև որ Հերակլէս եկաւ ու թաղեց՝ անխորհուրդ ու անհրաժանդ երիտասարդին անշնչացած մարմինը:

Իր զաւկին անկումը տեսնող Դեղալոս, արտասուելից եւ ուէ ձեւով օգնելու անկարող, երկար թռչկոտեցաւ, Իկարոսի ինկած ջուրերուն վրայ եւ ի վերջոյ հեռացաւ սրտաբեկ ու անմըհ խիթար, գնաց իջաւ զիմացը գտնուող ցամաքը:

Ողջակեզներու կարաւանը

Այս բոլորը մտիկ ընող Թ'սէոսի մէջ, աւելի զօրացաւ ազատ սիրական եւ արկածախնդրական սէրը: Աւելի ամուր մնաց, ի'ր ալ մասնակցելու որոշումին վրայ եւ անգամ մըն ալ կրկնեց՝ թէ կուզէ՝ անպայման միանալ, ողբալից խումբին: Կ'ուզէր իր ուժը փորձել, սարսափելի Մինովացուիին դէմ եւ եթէ կարելի է, փրկել իր երկիրն ու ժողովուրդը, նման նուաստ եւ ընդվզեցուցիչ հարկէ մը:

— Բայց զաւա՛կս, դուն իշխան մըն ես, ինչո՞ւ ինքզինքդ նշաւակ դարձնել կուզես, նըման ահաւոր վախճանի մը:

— Այո՛, ճիշդ ատոր համար, որովհետեւ զահաժառանգ մըն եմ եւ իշխանութեան ու քույրորդի, կուզեմ որ իմ ապագայ հպատակներս ազատ ըլլան այդ տեսակ պատուհասէ մը: Միւս կողմէ, դուն ալ իբր թագաւորը եւ բարոյական հայրը՝ այս ժողովուրդին, ինչո՞ւ կը խնայես քեզի համար թանկագին եղող բանը եւ կուզես որ համեստ ու աղքատ ծնողքներ միայն տան այդ տուրքը:

Այնհեր եգէոս՝ սկսաւ արցունք թափել: Անդրդուելի կը մնար Թեսէոս: Հազիւ գտած՝ իր զաւակը, երբ երջանիկ կղզար ինքզինքը, այժմ անվերադարձ ճամբորդութեան մը ահաւոր վախճանը կ'ընկճէր զինք: Քաջասիրտ երիտասարդը

կ'ապահովցնէր հայրը, թէ զիւրութեամբ կերպիտի չգտնար Մինովացուին: Ոչխարի մը նըման պիտի չ'երթար անոր առջեւ եւ գուպարն էր որ պիտի վճռէր իրենց ճակատագիրը:

Ձաւկին այս վճռական որոշումին առջեւ տեղի տալ հարկադրուած թագաւորը, հրամայեց որ պատրաստեն նաւը ու սեւ առագաստներ պարզեն վրան: Քաղաքին մէջ քուէարկութիւնն ալ կատարուած էր: Վեց երիտասարդներ և եօթը օրիորդներ կ'ապասէին իրենց սեւ ճակատագիրը: Ողբալից ծնողք ու վշտակոծ բազմութիւն մը, ընկերացած՝ սպիտակահեր ու սրտաբեկ թագաւորին, իջան ծովեզր: Տեսարանը սրտառուչ էր: Մարդկային զգացումները չէին կրնար տանիլ պարզուող ողբերգութիւնը: Գիտակից մա'հն էր որ կը զիմագրուէին: Ողջագուրումներէ, դառնակըսկիծ արցունքներէ վերջ, ապագայ զոհերը մէկիկ մէկիկ նաւ մտան: Կփած թագաւորը, վերջին անգամ ըլլալով, օրհնեց թեսէոսը եւ սըրտագին մաղթանքներ ըրաւ: Թախանձագին պատուիրեց, որ եթէ բաղզը օգնէ ու յաջողին ողջ դառնալ, փոխեն առագաստները եւ սպիտակներ պարզեն, որպէսզի ուրախանան, երբ հեռուէն տեսնեն: Յայտնեց, թէ ամէն օր բլուրը ելած, ծովը պիտի զիտէ՝ ինք եւ իր ժողովուրդը ու սպիտակ առագաստները պիտի ըլլան յաղթական վերադարձի յայտարար նշանը: Խոստացաւ թի-

սէոս եւ «մնաք բարով» ըսելով, համբուրեց հօրը ձեռքը եւ խրոխտ ու անվահեր, նետուեցաւ նաւուն մէջ: Լարուեցան առագաստները ու ճամբայ ելաւ՝ ողջակէզներու կարաւանը:

Մինովսն ու Մինովացուը

Նպաստաւոր հովեր օգնեցին ու նաւը ընթացաւ արագ եւ հանգիստ: Հեռուէն կը տեսնուէին Կրետէի բարձր լեռներուն զագաթները: Երբեմն երբեմն բոցի երիզներ կը փայլատակէին ու ծովեզրին մօտ կը նշմարուէր հրեղէն մարմին մը՝ որ հօն հօն կը տեղափոխուէր: Երբ մօտեցան տեսան որ Տալոս կոչուած արոյրէ հսկայ մըն էր՝ որ սովորութիւն ունէր օրը երեք անգամ կը զգիին չրջանը ընել եւ հետապնդել օտարները՝ որ կը փոքձէին Կրետէ ելնել, որոնք բռնելով կը ճնշէր իր հրատապ մարմինն եւ կը մեռցնէր:

Երբ նաւը նաւահանգիստ մտաւ, Տալոսը կանգնեցաւ իրենց դէմը: Մարմինը կը չողար, արեւու ճառագայթներուն տակ: Ձեռքի խոշոր ճոկանը բարձրացուցած, որտաղին հարցուց՝

— Ո՞վ էք եւ ուրկէ՞ կուգաք:

— Աթէնքէն կուգանք: Մինոտաւրոսին յատկացուած զոհերը բերինք, պատասխանեց նաւապետը:

— Անցէ՛ք, գոչեց Տալոս ու հեռացաւ զնաց, երբ թեսէոս եւ ընկերները ցամաք ելին:

յով, մասնաւոր պահակախմբի մը կողմէ, առաջ-
նորդուեցան Մինովսին առջեւը: Թագաւորը՝ ու-
շի ուշով աչքէ անցուց բոլորը: Միայն Թեաէոսն
էր որ հպարտ ու անվեհեր կեցեր էր: Վախու-
կամ իրենց սպասող սեւ բաղդէն մտահոգուողի
ոչ մէկ ձև ունէր, ինչ որ Թագաւորին ուշադը-
րութիւնը գրաւեց: Նշան ըրաւ մօտենալ: Թե-
սէոս երբ գահուն առջև եկաւ, նոյն հպարտ եւ
խրոխտ կեցուածքը ունէր: Ու Մինովս հարցուց՝

— Ի՞նչ է անունդ:

— Անունս Թեաէոս է: Որդին եմ Եգէոս
արքային —

Թագաւորը չհաւատաւ ձեռով ու քմծիծաղով
մը ընդմիջեց՝

— Եւ հօս եկեր ես որ Մինոտաւրոսին կեօր
դառնաս:

— Այո՛, եկայ բաղգա փորձելու: Կամ ես
այ նախորդներուս բաղդին կ'արժանանամ եւ
կամ թէ երկիրս ու ժողովուրդս կը փրկեմ այս
անպատիւ տուրքէն:

— Եւ դուն իշխա՞ն մըն ես:

— Այո՛, ու մասնաւոր անոր համար է որ
իմ յօժար կամքովս ընկերացայ, այս զոհերու
կարաւանին, որպէսզի մասնակցիմ ժողովրդիս
ցաւին:

Մինովս, արհամարհական չեշտով մը պա-
տասխանելով ըսաւ՝

Շա՛տ բարի, քանի որ այնքան կը սիրես
քու ժողովուրդդ, վաղը արեւածագին, քու ոս-
կորներդ ալ կը միանան նախորդներուդ, Լա-
րիւրին/Թոսի ցուրտ պատերէն ներս միայն
պաշտպանելու համար անոնց պատիւը: Ու քա՛հ,
քա՛հ խնդալով, հրամայեց պահակներուն, որ
տանին բանտարկեն և առաւօտեան առաջին ան-
գամ այս հպարտ ու յաւակնոտ «իշխանը» նե-
տեն Մինոտաւրոսին առջեւը:

Այս խօսակցութիւններու ընթացքին Մի-
նովսի գահուն մօտ կանգնած էր իր գեղանի
զուսարը Արիադնէն: Չափազանց խոր յուզումով
ու սրտցաւութեամբ կը դիտէր շնորհալի աթե-
նուհիններն ու աթենացիները՝ որոնք դժնէ բաղդը
պիտի ունենային գիշակեր ճիւղի մը քրմահա-
ճոյքին ձգուելու: Գիտէր թէ ինչ դառն ապագայ
մը կ'սպասէր անոնց բոլորին և սակայն իր մէջ
մասնաւոր համակրանք մը արթնցած էր Թեաէոսի
հանդէպ: Իշխան մը՝ քաջ ու կայտառ, խրոխտ
ու անվեհեր, ամէն շնորհներով օժտուած, ո՛ր
սիրաւ պիտի թոյլատրէր և հանդուրժէր որ զոհը
դառնար Մինովացու կոչուած գարշելի գազանին
և կերը անոր անյագ որկորին: Բռնակալ եւ
անխիղճ հօրը հրամանները կ'ունկնդրէր ընդվը-
ղումով ու մարմինը կը դողար սոսկալի հետե-
ւանքներուն գիտակցութեանը տակ:

Դուրս հանուեցան մարդկային տուրքերը

եւ առաջնորդուեցան բանտը: Արիադնէն սակայն կարեկցութենէ աւելի տարբեր բան մը կ'զգար սրտին մէջ. հանդէպ Թեսէոսի: Միտքը կը չարչարէր ոեւէ ձեռով ազատելու, գէթ այս երիտասարդը: Սենեակը առանձնացած կը մտածէր շարունակ: Մոռցած էր դրօսանք եւ հաճոյք, մոռցած էր եւ իր սովորական գրադումները: Երեւկոյեան ընթրիքին սեղանէն ալ բացակայած էր, հիւանդութիւն կեղծելով: Ո՛չ մէկ բանի ախորժակ ունէր:

Խաւարը իջած էր ու երթեկը զաղրած: Արիադնէն, դէպի բանտը նայող իր պատուհանին սոջեւ, մտահոգ ու թախծաքին, ճար մը կը խորհէր, ազատելու համար Թեսէոսը: Պահ մը ներս դարձաւ եւ սկսաւ ժուռ գալ՝ մտացնոր: Յանկարծ դարակին վրայ դրուած իր ձեռագործը եւ անոր քովն ալ դերձանի կծիկը ուշադրութիւնը գրաւեց: Պայծառացաւ գէմքը, յոյսի նշոյլ մը փայլեցաւ ճակտին եւ թեթեւ ու ուրախալից ժողովրդ մը համակեց չրթներն ու այտերը: Անմիջապէս յափշտակեց ու ափին մէջ առաւ կծիկը: Վայրկեան մը զիտեց ու ածապարանօք տեղաւորեց կուրծքին մէջ: Շալով մը ծածկեց գլուխն ու մարմինը, պատէն կախուած սուր մըն ալ՝ թեւին տակը, բացաւ սենեակին դուռը եւ ըզզուշաւոր քայլերով իջաւ սանդուղներէն վար: Չորս կողմը զիտեց: Լուռթիւն կը տիրէր

ամէն կողմ ու քնացած էին նոյնիսկ պահակները: Թեթեւոսն ու գաղտնագողի հասաւ բանտին դուռը: Կամացուկ մը բացաւ: Տեսաւ որ Թեսէոս չէր քնացած: Իր ոչխարները հոգացող արթուն հովիւի նման կը հսկէր: Արիադնէն նշան բրաւ ու քովը կանչեց երիտասարդը: Դողդոջուն ձեռքերով կրծքէն հանեց կծիկը ու Թեսէոսին տալով յանձնարարեց որ դերձանին մէկ ծայրը կապէ Լարիւրինթոսի մուտքին, միւս ծայրն ալ ինք բռնած յառաջանայ եւ այսպէսով կարենայ զտանել իր վերադարձի ճամբան: Թեւին տակէն հանեց տուաւ հատու սուրն ալ, մաղթելով որ ըսպանէ Մինովացույրը ու ազատուի թէ՛ Թեսէոսը եւ թէ իր ընկերները:

Թեսէոս չափազանց զգածուեցաւ Արիադնէի այս աննախընթաց եւ անսպասելի զոհաբերութենէն, ուստի ի նշան երախտագիտութեան, յաջող դուրս գալու պարագային իրեն հետ ամուսնանալ խոստացաւ, հանդիսաւորապէս: Բայց Թեսէոս, որ միմիայն իր ազատութիւնը փնտռողն էր, աւելցուց որ Մինովացույրը ըսպանած, ողջ առողջ դուրս գալուն, պէտք է իր ընկերներն ալ հետը առած փախչին Կրետէէն: Արիադնէն յայտնեց թէ ինք պատրաստ պիտի ըսպասէ եւ անմիջապէս միանալով կը մեկնին, քանի նաւը տակաւին նաւահանգիստն է: Այս ըսելով, իշխանուհին դուռն ելաւ ու կորուեցաւ

մութին մէջ:

Արշալոյսի առաջին շողերը սկսած էին արեւ-
ելիքը լուսաւորել: Ծամբաները հազիւ տեսանելի
էին: Թեւեթոս ածապարեց, ուզելով արեւը չծագած
լրացնել իր գործը եւ պահակներն ու ժողովուր-
դը չարթնցած հեռանալ կղզիէն: Հասաւ Լարիւ-
րինթոսին դուռը: Կծիկին ծայրը կապեց զրան
բռնատեղին: Ու մէկ ձեռքը՝ սուրը, միւսովն ալ
կծիկը բռնած, յառաջացաւ դարձգարձիկ ու ոլոր
մոլոր ճամբաներէն: Իրմէ առաջ հոգ զոհուած-
ներու սպիտակ ոսկորները կը զարնուէին ոտքե-
րուն, որոնց հանած խշրտոցէն, ներսի ճիւղը
սկսաւ ոռնալ ու կատաղութեան նշաններ ցուցնել:
Ճակատագրական հանդիպումը

Հեռզհեռէ մօտեցող Թեւեթոսին հանդիպելու
եւ լափելու ախորժակով Մինովացուլը սկսաւ
կայտոնել եւ սուրալ: Շատ չ'անցած փոքրիկ հը-
րապարակ մը հասաւ Թեւեթոս, ուր զէմ յանդի-
ման եկաւ հրէշին հետ: Ահաւոր ու սոսկալի ա-
նասուն մըն էր՝ որ երիտասարդը տեսնելուն,
ահագնադդորդ բառաչիւնով մը յարձակեցաւ իր
զոհին վրայ: Քաջ Թեւեթոս՝ որ մշտապատրաստ
կ'ընթանար, առանց երկընտրանքի կամ տա-
տամսումի, շեշտակի եւ հուժկու հարուած մը
տուաւ իր սուրովը: Կրկնեց ու երեքնեց, առանց
առիթ տալու որ զազանը հնարաւորութիւնը ու

նենայ, զինք վտանգելու եւ զգետնեց զայն, ար-
եւան ճապաղիքներուն մէջ թաթաւուն: Մահա-
մերձի բառաչիւնին եւ մրջիլինին ձայնէն կը
զոզար գետինը: Յաջողած էր Թեւեթոս ու Մինո-
վացուլը սպաննուած: Եւ կծիկին ծայրը բռնած
յառաջացաւ ու ապահով դուրս եկաւ:

Արիադնէն անհամբերութեամբ կ'սպասէր:
Մինովացուլին անկզ ձայները սարսուռով կը
պատէին իր մարմինը: Թէպէտ վստահութիւն
ունէր Թեւեթոսին վրայ եւ սակայն անակնկալի-մը
մտահոգութիւնն ալ չէր հեռանար վրայէն, երբ
նշմարեց զուրո զալը: Անմիջապէս վազեց ու
շնորհաւորեց: Միառին եկան եւ միւս ընկերներն
ալ առած, գաղտագողի ու զարտուղի ճամբանե-
րէն իջան նաւահանգիստ: Մտան նաւը ու ան-
միջապէս պարզելով առազառաները, հեռացան:

Յաղթական վերադարձը

Օդն ալ նպաստեց ու նաւը, առանց տար-
քեր տեղ մը հանդիպելու կամ մնալ հարկադը-
րուելու, առաջին կայան ըրաւ Նաքսոս կղզին:
Բոլորին զէմքին վրայ կը ցոլար ու բախութիւնն
ու երջանկութիւնը: Ինքզինքնին գերեզմանէ
յարութիւն առած կը նկատէին: Եւ այժմ, Կըրե-
տէն, Մինովէն եւ Մինոտաւրոսէն հեռու ու
ազատ, ցամաք ելան, մի քիչ հանգստանալու եւ
պաշար առնելու համար, քանի որ Կրետէն իրենց

յանկարծակի մեկնումովը, չուներին բաւարար
ուտեստեղէն ելն։

Գեղեցիկ կղզիին մէջ սկսան ժուռ զալ։
Արիադնէն ալ յողնած, թէ՛ մտքով և թէ մարմ-
նով, երկնցաւ կանանչ խոտերուն վրայ՝ ուր ան-
միջապէս քունը տարաւ։ Գործերնին լրացուցած
բոլորը վերադարձան նաւ։ Կը բացակայէր միայն
Արիադնէն։ Թեսէոս սակայն, այդքան ալ հոգ
չէր ընել։ Իր և իր ընկերներուն ազատութիւնը
ապահովելէ, երկիրն ալ Մինովսի տարեկան հար-
կէն փրկելէ յետոյ, Արիադնէի հետ ամուսնանա-
լու համար տուած խոստումը՝ այդքան ալ ան-
հանգիստ ըրած չուներ զինք։ Ի՞նչ պէտք ուներ
բռնակալ թագաւորի մը աղջկան հետ ամուսնա-
նալու։ Փառք ու պատիւ կ'սպասէին զինք Աթէնք
և կարող էր իրեն կին առնել՝ սրտին սիրած
որեւէ մէկը։ Ուստի, Արիադնէն Նաքսոս ձգած,
հեռացան նաւահանգիստէն։

Քունը առած ու հանգստացած իշխանուհին
երբ արթնցաւ, զարմանքով տեսաւ որ մարդ
մարդասանք չէր մնացած չուրջը։ Ծովեզր իջաւ
ու աչքերը հեռունները յառած, կը փնտռէր նաւը
և սակայն ոչինչ կ'երեւար։ Կորսուել էին Թե-
սէոս և իր նաւը։ Ու Արիադնէն սկսաւ լալ ու
ողբալ։ Անմխիթար՝ սկսաւ թափառիլ, մինչև որ
Բաքոսը եկաւ և ընկերացաւ իրեն։

Թեսէոսին ըրածը ո՛չ միայն ապերախտու-

թիւն էր, այլև սոսկալի խոստմնադրութիւն մը՝
զոր չափտի ներէին աստուածներն ալ, ինչպէս
որ եղաւ։ Կրետէն հապճեպով փախչելու ատեն,
Թեսէոս մոռցած էր առաջաստները փոխել և
սպիտակները պարզել։ Նաքսոսէն ալ մեկնումին
առթիւ ունեցած մտազբաղութիւնը դարձեալ
պատճառ եղած էր որ մոռնար հօրը պատուէրը
և իր ալ տուած խոստումը։

Յուսահաս հայրն ու հայրախորոյս որդին

Խեղճ, տարիներու և հոգերու բեռան տակ
կ'ըրէր, սիրտը ցաւով Եգէոս արքան, ամէն օր
ծովեզր կ'իջնէր ու ժայռերու վրայէն կը դիտէր
հորիդոնը։ Անձկանօք կ'սպասէր իր զաւակը տա-
նող նաւուն վերադարձը։ Եւ օր մը, հեռուն,
ծովուն վրայ երեւցաւ նաւու մը կայմին գլուխը։
Հետզհետէ մօտեցաւ, բայց սրտատրոփ ակընկա-
սոյց թագաւորը չկրցաւ զանազանել առաջաստ-
ներուն գոյնը, հարցուց քովիններուն՝ որոնք
թէպէտ տեսած էին նաւուն սև առաջաստներով
ըլլալը, սակայն կարեկցելով ալեհեր թագաւորին,
չզանազանել ձեացուցին։ Երբ բաւական մօտե-
ցաւ նաւը, Եգէոս տեսաւ որ սև էին և յուսա-
հատած, խորհելով թէ կորուած էր զաւակը,
ինքինքը ժայռերէն վար նետեց ու խեղդուեցաւ։
Այդ օրէն ի վեր, այս ծովը, թագաւորին անու-
նովը, Եգէական կոչուեցաւ։

Թեպետ ցամաք ելնելով երբ Աթէնք հա-
տաւ, իրր փրկիչ՝ մեծ փառք ու պատիւով ըն-
դունուեցաւ ժողովուրդէն, բայց երբ իմացաւ
հօրը ցաւալի վախճանը, խիղճը չափազանց տան-
ջեց զինք: Համոզուած էր թէ իր անհոգութեանը
զոհն էր: Դառնակսկիծ ողբաց եւ ոչ մէկ բան
կը մխիթարէր զինք: Ահաւոր էր ազէտը:

* * *

Այժմ գահը Թեպետին մնացած էր, ուստի,
իր առաջին գոգծը եղաւ շնորհակալութիւն յայտ-
նել աստուածներուն՝ որ զինք ու իր ժողովուր-
դը փրկած էին Մինովսի բռնակալութենէն: Զո-
հեր մատոյց եւ սկսաւ երկիրը բարեկարգել:
Շրջակայ ժողովուրդները միացնելով, համաթե-
նական տէրութիւն մը ստեղծեց, Ատտիկէի բը-
նակչութենէն: Այս հիմնարկութիւնը եւ ցեղերու
միացումին յիշատակը տօնելու համար, հաստա-
տեց՝ Պանաթենական կոչուած տօնակատարու-
թիւնները, իսկ այս միացեալ տէրութեան մաս
կազմող ժողովուրդներն ալ կոչուեցան՝ քսենացիք:

Նոյն հեղինակէն, մօտ օրէն կը հրատարակուի

ԴԻՅԱՊԱՇՏ ՇԵԼԼԱԴԱՆ

ստուար երկասիրութիւնը՝ որուն յառաջաբանը
գրած է, Արեւիկի Համալսարանի Փիլիսոփայու-
թեան վարժարանի դասախօս եւ *P. Decharme*-ի
համբաւաւոր «Դիցաբանութեան» քարգմանիչ

ՊՐ. ԱՏԱՄԱՆՏԻՈՍ ԱՏԱՄԱՆՏԻՈՒ

Գին՝ 5 Տրախմի
Արտասահման՝ 1 Ֆր. Ֆրանս.

Ի՛շ՝ Օտոս Զեւքսիտոս. Աթէնք

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0321966

Նոյն հեղինակէն, մօտ օրէն կը հրատարակուի

ԴԻՅԱՊԱՇՏ ՇԵԼԼԱԴԱՆ

ԱՏՈՒԱՐ ԵՐԿԱՍԻՐՈՒՅԻՆՆԸ՝ ՈՐՈՒՆ ԵԱՌԱՋԱՐԱՆԸ
ԳՐԱԾ Է, ԱՐԷՆԲԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՓԻԼԻՍՈՓԱԵՒՆ-
ՔԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՂԱՍԱԽՈՍ ԵՒ *P. Decharme*ի
համբաւաւոր «Դիցաբանութեան» բարգմանիչ

ՊՐ. ԱՏԱՄԱՆՏԻՈՍ ԱՏԱՄԱՆՏԻՈՒ

Գին՝ 5 Տրախմի
Արտասահման՝ 1 Ֆր. Ֆրանս.

Ի՛ր Օտոս Զեքիտոս, Աթէնք